

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA VATANPARVARLIK TARBIYASINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Egamberdiyeva Ruxshona Hakim qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim
yo'nalishi 4-bosqich talabasi

Email: ruxshonaegamberdiyeva00@gmail.com

Tel: +998884202205

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20813214>

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish va rivojlantirishning nazariy asoslari tahlil qilinadi. Unda vatanparvarlik tushunchasining mazmun-mohiyati, uning pedagogik va psixologik jihatlari hamda yosh avlod tarbiyasidagi o'rni yoritib beriladi. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarda Vatanga muhabbat, milliy qadriyatlarga hurmat, fuqarolik mas'uliyati kabi fazilatlarni shakllantirishning samarali usul va vositalari ilmiy asosda bayon etiladi. Maqolada zamonaviy pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar va tarbiyaviy ishlar orqali vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishning ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: vatanparvarlik, boshlang'ich ta'lim, tarbiya, nazariy asoslar, milliy qadriyatlar, fuqarolik mas'uliyati, pedagogik yondashuv, psixologik rivojlanish, interfaol metodlar, ma'naviy tarbiya, Vatanga muhabbat.

Bugungi kunda globallashuv jarayonlari jadallashib borayotgan bir davrda yosh avlodni har tomonlama barkamol, o'z Vatanga sodiq, milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki aynan shu davrda bolaning dunyoqarashi, qadriyatlari va ijtimoiy munosabatlarga bo'lgan qarashlari shakllana boshlaydi.

Vatanparvarlik — bu insonning o'z Vatanga bo'lgan muhabbati, hurmati, sadoqati hamda uning ravnaqi yo'lida xizmat qilishga tayyorligidir. Ushbu tushuncha nafaqat hissiy munosabatni, balki shaxsning ijtimoiy mas'uliyatini ham ifodalaydi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik, avvalo, o'z yurti, ona tili, milliy urf-odatlar va qadriyatlariga hurmat orqali namoyon bo'ladi. Shuningdek, davlat ramzlariga ehtirom ko'rsatish, jamiyat hayotiga qiziqish va faol bo'lish istagi ham ushbu tuyg'uning tarkibiy qismidir.

Vatanparvarlik tarbiyasi pedagogik jarayonning ajralmas qismi bo'lib, u tizimli va uzluksiz ravishda olib borilishi lozim. Bu jarayonda o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'proq hissiy ta'sirga beriluvchan bo'lganliklari sababli, ularga berilayotgan tarbiya obrazli, tushunarli va qiziqarli shaklda tashkil etilishi zarur. Shu bois ertaklar, hikoyalar, she'rlar, qahramonlar hayoti misolida vatanparvarlik g'oyalarini singdirish samarali natija beradi.

Mazkur yoshdagi bolalar ko'proq taqlid orqali o'rganadilar. Shu sababli o'qituvchi va ota-onaning shaxsiy namunasi muhim o'rin tutadi. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi sifatida ham o'quvchilarga Vatanga muhabbat, milliy qadriyatlarga hurmat ruhini singdiradi. Ota-onalar esa bu jarayonni oilada davom ettirib, farzandlarida ijobiy fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladilar.

Vatanparvarlikni rivojlantirishda turli pedagogik metodlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Suhbat, tushuntirish, badiiy adabiyotlardan foydalanish, turli bayram va

tadbirlarni tashkil etish orqali o'quvchilarda milliy g'urur va iftixor tuyg'ulari kuchaytiriladi. Shuningdek, tarixiy obidalar va muhim maskanlarga uyushtirilgan ekskursiyalar bolalarda Vatan haqida yanada chuqurroq tasavvur hosil qiladi. Interfaol metodlar orqali esa o'quvchilarning faolligi oshirilib, mustaqil fikrlash ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Vatanparvarlik, o'z Vatanga ongli ravishda bog'liqlik sifatida, har bir xalqning o'ziga xosligini belgilovchi an'ana, madaniyat va tilga hurmat asosida shakllanishi kerak. Vatanparvarlik tuyg'ularini tarbiyalash dasturi tarix va adabiyot darslaridan tortib, ko'ngillilik faoliyati hamda jamiyat farovonligiga qaratilgan ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishgacha bo'lgan turli tadbirlarni o'z ichiga olishi mumkin.

Vatanparvarlik eskirgan tushuncha emas, balki zamonaviy ijtimoiy ongning muhim elementi sifatida qabul qilinadigan mos ta'lim muhitini yaratish zarur. Davlat, ta'lim muassasalari va oila o'rtasidagi hamkorlik bu jarayonda hal qiluvchi rol o'ynab, yoshlarda mamlakat kelajagi uchun mas'uliyat hissini shakllantiradi.

Ushbu tushunchani o'rganish avvalo mavjud terminologiyadagi ta'riflarni ochib berishdan boshlanishi lozim. Rossiya tadqiqotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda "vatanparvarlik" atamasining yagona aniq talqini mavjud emas. Eng keng tarqalgan talqin uni "Vatanga muhabbat" va "Vatanga xizmat qilish" sifatida izohlaydi. Mashhur pedagog va jamoat arboblari, M.V. Lomonosovdan boshlab V.A. Suxomlinskiygacha, Vatanga muhabbat hamda uning tarixi va madaniyatiga hurmat bolalarda fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy faollikni rivojlantirishini ta'kidlaganlar.

V.G. Belinskiy ona tilining shaxsiylik (identitet) asoslaridan biri sifatidagi ahamiyatini ta'kidlagan bo'lsa, K.D. Ushinskiy ta'limni milliy an'analar bilan bog'lash zarurligini qayd etgan.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini rivojlantirish murakkab, ammo muhim pedagogik jarayon hisoblanadi. Uni samarali tashkil etish orqali kelajakda o'z yurtiga sodiq, mas'uliyatli va faol fuqarolarni tarbiyalash mumkin. Shu bois ushbu yo'nalishdagi ishlarni yanada takomillashtirish va zamonaviy yondashuvlar asosida olib borish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Aminov B., Rasulov T. Vatan yurakdagi javohir. - T.: O'qituvchi, 2001. - 232 b.
2. Atadjanova Sh. Oilada o'spirin-yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari: ped.fan.nomz. dis-yasi.-T.:TDPU, 2001. -136 b.
3. Hasanboev J., Hasanboeva O., Turopova M. Ma'naviy-axloqiy tarbiya asoslari. -T.: Adabiyot va san'at nashriyoti, 2002. -112 b.
4. Ibragimova G.X. Kasb ta'limi tizimida talaba-yoshlar ma'naviyatini milliy istiqloq g'oyasi asosida shakllantirish. - T.: Fan, 2005. -159 b.
5. www.edu.uz
6. www.pedagog.uz